

Statlige mål og kommunale insentiver: kvasimarkedet for barnehage som et velferdspolitisk eksperiment

Håkon Solbu Trætteberg, Trond Erik Lunder, Karl Henrik Sivesind

FAFO 10. april 2026

Barnehageforliket i 2003

1) Kvasimarked med kombinasjon av:

- Brukervalg, etableringsrett, «likebehandling» av offentlige og private, ingen begrensning i profittmulighet
- Skjedde i en situasjon der det var mangel på barnehageplasser → kjededannelser

2) Ny flernivåproblematikk der markedsrettingen sammenfaller med statliggjøring

Problemstillinger – offentlig styring av økonomi og kvalitet

1. Hvordan styrer kommunen det lokale kvasimarkedet for barnehage innenfor de statlige rammene?
2. Hvordan har bemannings- og pedagognormen påvirket strukturell kvalitet og økonomi blant barnehagene?
 - Strukturell kvalitet: Betingelser for driften som bemanning, fysiske lokaler
 - Økonomi: hva går de bevilgede pengene til?

Data og teori

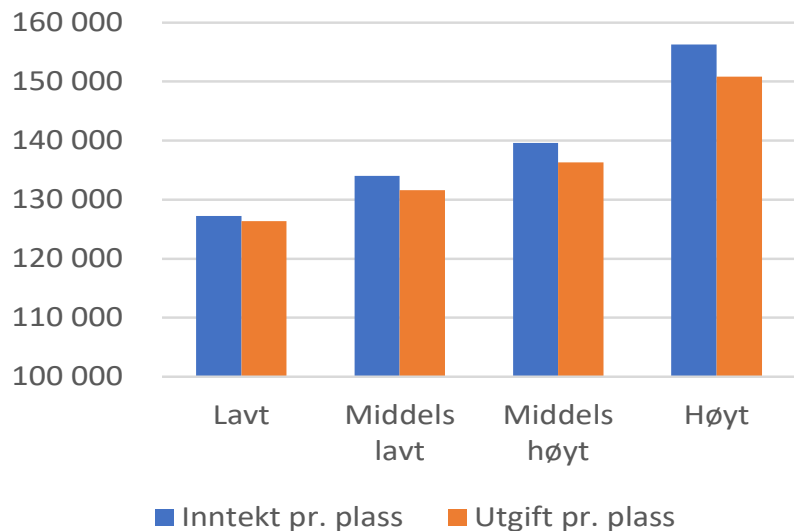
- Data
 - Tall fra BASIL og Kostra
 - Slutninger basert på disse og eksisterende litteratur
- Teorier om kvasimarkeder og «market stewardness»

Kommunal styring

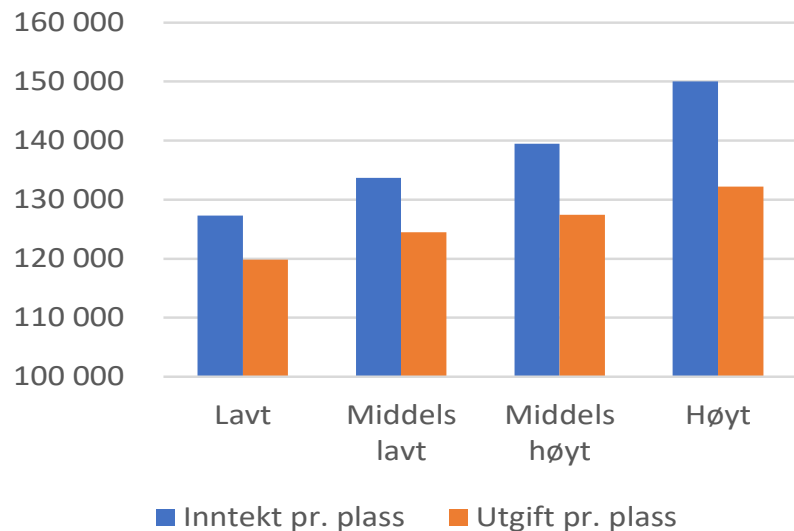
- 1. Hvordan styrer kommunen det lokale kvasimarkedet for barnehage innenfor de statlige rammene?

Inntekter og utgifter

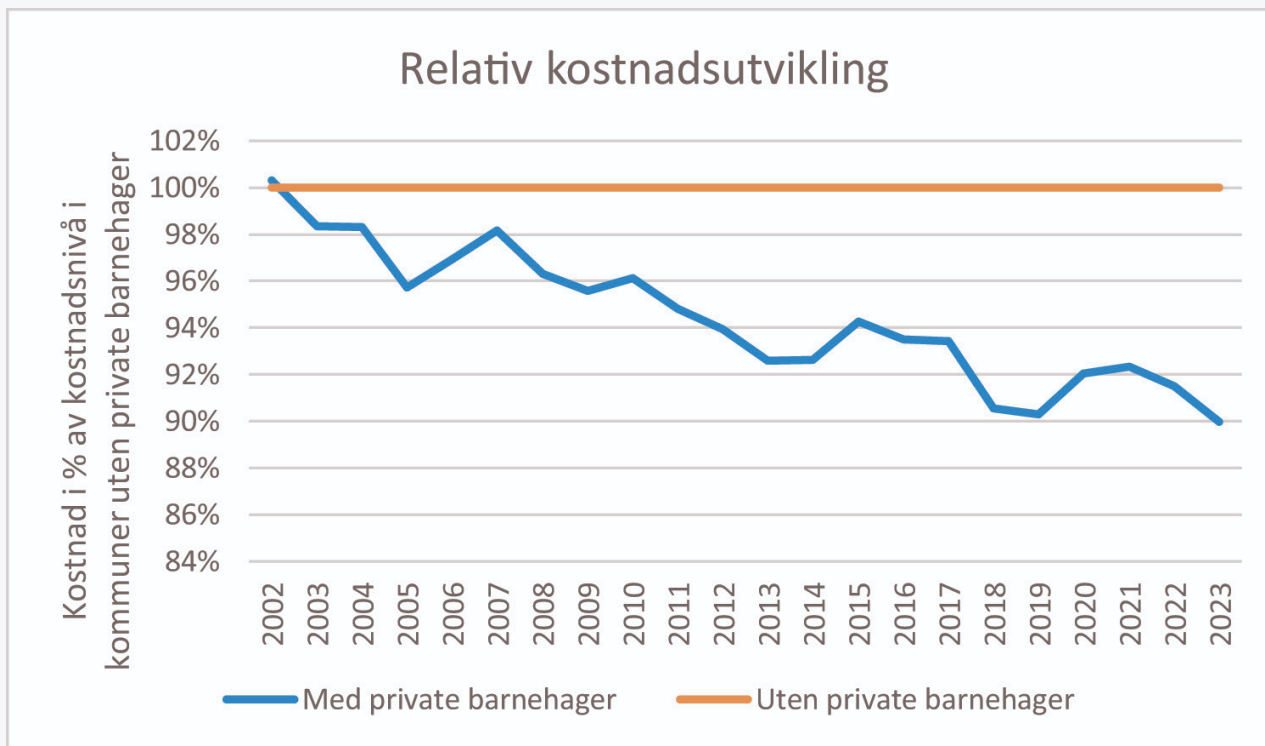
Ideelle

Store konsern

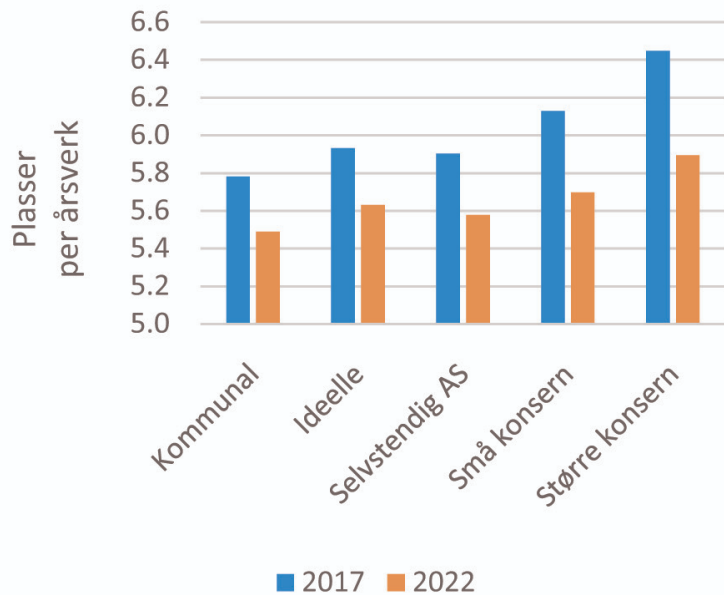
Relativ pengebruk i barnehage

Statlig styring

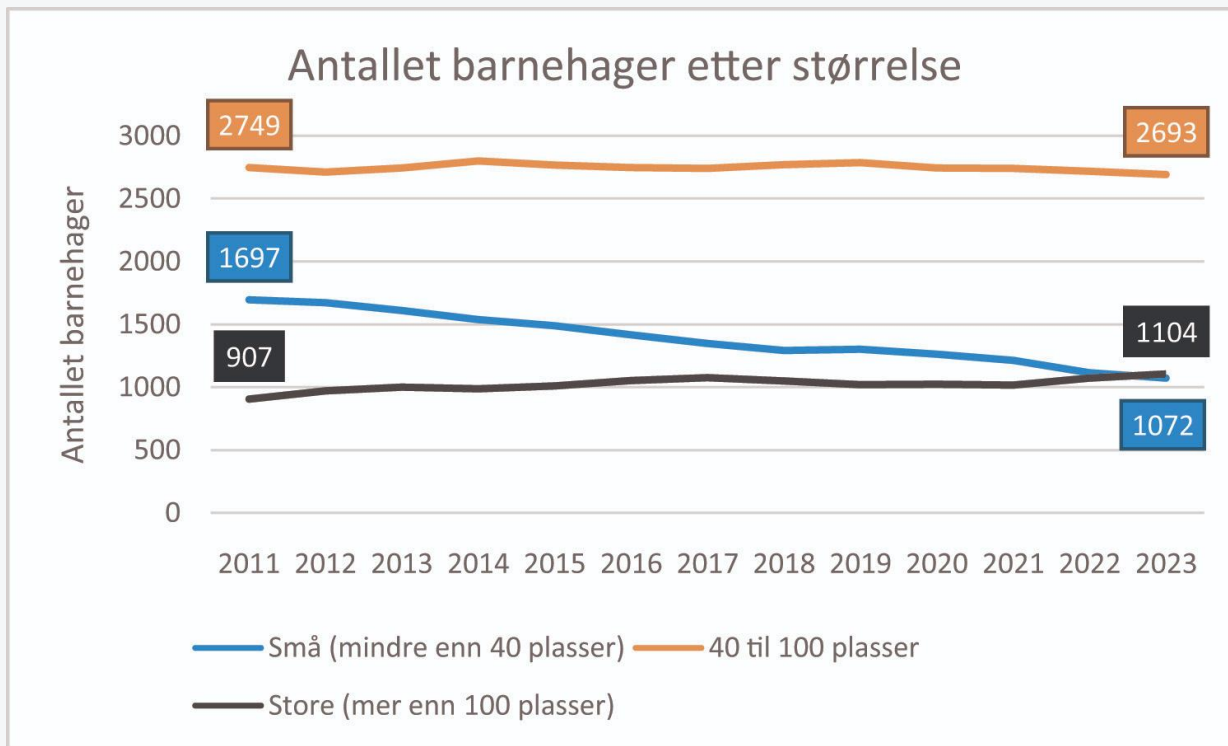
- Hvordan har bemannings- og pedagognormen påvirket strukturell kvalitet og økonomi blant barnehagene?

Plasser per årsverk

Barn per pedagog

Konklusjon

- Mangel på barnehageplass ikke lenger noe problem!
 - Men:
 - Kommunene har lite handlingsrom. Incentivene til å satse mindre på barnehage er ikke intendert
- Pedagog- og bemanningsnormen virket!
 - Men:
 - Reduserte kommunalt handlingsrom ytterligere
 - Økte smådriftsulempene
- Vekstperioden er over!
 - Men har vi noen plan for framtiden?
 - Velferdstjenesteutredningen, Storbergeutvalget og regjeringens forslag fra 2023 foreslo økt kommunal innflytelse
 - Stortingsforliket ønsker fortsatt statlig styring

Følg oss

www.samfunnsforskning.no

INSTITUTT
FOR SAMFUNNS-
FORSKNING

